

VOORWOORD

In deze brochure maakt u kennis met de werking van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM). Het CCIM bestaat sinds 1995 en zorgt er mede voor dat België op de internationale scène goed geargumenteerde standpunten omtrent milieubeleid naar voor kan brengen. Deze gezamenlijke standpunten vragen zowel op technisch als politiek niveau een voorafgaand debat. In de loop der jaren is er een netwerk van experts verzameld en een geheel van procedures ontwikkeld die voor buitenstaanders of voor het grote publiek soms moeilijk te doorgronden zijn. Deze publicatie beschrijft dan ook deze soms complexe en doorgaans weinig gekende mechanismen.

Op de volgende bladzijden verneemt u eerst en vooral hoe belangrijk de impact van internationale onderhandelingen op het beleid over leefmilieu is. Vervolgens wordt uitgelegd hoe België zich op het gebied van leefmilieu organiseert om zijn deelname aan internationale onderhandelingen te optimaliseren. Voor een land met bevoegdheden die verdeeld zijn over verschillende overheden is coördinatie zowel op nationaal als internationaal niveau een absolute noodzaak. Tot slot wordt de dagelijkse werking van het CCIM concreet toegelicht.

Graag wil ik benadrukken dat het CCIM door zijn coördinerend werk ook de mogelijkheid biedt om op nationaal vlak tot een coherente omzetting van internationale wetgeving te komen. Het basisingrediënt hiervoor is het inzetten van kennis en expertise van de verschillende bevoegdheidsniveaus voor het geheel, met wederzijds respect voor de keuzes en mogelijkheden van de andere partners. Ik ben er dan ook van overtuigd dat onze overlegervaringen binnen het CCIM op het gebied van leefmilieu een valabel voorbeeld kunnen zijn voor andere beleidsdomeinen, die wij ook regelmatig bij onze werkzaamheden betrekken.

Roland Moreau
Voorzitter van het CCIM

MILIEUBELEID: MEER DAN EEN NATIONAAL THEMA

Milieubeleid is meer dan een nationaal thema. Water, lucht en de andere elementen waaruit ons milieu bestaat, houden geen halt aan staatsgrenzen. Ook menselijke activiteiten die een grote impact hebben op ons leefmilieu, zoals transport, energie en afvalbeheer, blijven niet netjes afgebakend binnen de grenzen van één land. Beleidsmaatregelen om ons leefmilieu te beschermen en in stand te houden zijn dan ook pas echt effectief als ze over de landsgrenzen heen worden genomen. Bovendien heeft de toenemende mondialisering ertoe geleid dat een internationale aanpak van de milieuproblematiek het enige beleid is dat de groeiende problemen het hoofd kan bieden. In België is het beleid rond leefmilieu dan ook niet uitsluitend een gewestelijke of federale zaak. Meer dan tachtig procent van de beleidslijnen wordt op internationaal niveau uitgezet.

MILIEUBELEID OP WERELDVLAK

De internationale zorg voor het leefmilieu kwam vanaf de jaren zeventig op gang. De oprichting van UNEP, het milieuprogramma van de Verenigde Naties, in 1972 werd het anker om op internationaal niveau een debat te creëren en verschillende verdragen te sluiten. Tijdens de jaren zeventig en tachtig waren de belangrijkste resultaten hiervan de verdragen over het gat in de ozonlaag (Montreal Protocol, 1987), internationaal afvaltransport (Basel Convention 1989) en de handel in bedreigde diersoorten (CITES 1982). Op de wereldtop in 1992 in Rio de Janeiro werden de verdragen over klimaatverandering (UNFCCC en later het Kyoto-protocol in 1997), biodiversiteit (UN-CBD en later het Cartagena-Protocol in 2000) en de strijd tegen woestijnvorming (UNCCD) goedgekeurd.

Sinds de jaren 70 kwam leefmilieu ook vaak aan bod als een van de belangrijkste onderdelen in het debat over duurzame ontwikkeling. Toen al werden op wereldschaal initiatieven genomen om de impact van de mens op het leefmilieu te minimaliseren. Met de Rio-principes en de Agenda 21 in 1992 stelden de Verenigde Naties zich tot doel een duurzame wereld te creëren. De Agenda 21 is een globaal actieplan. De Rio-principes leggen de instrumenten vast die kunnen gebruikt worden om dit actieplan te realiseren. In 2002 werd de Agenda 21 concreter gemaakt op de *World Summit on Sustainable Development* in Johannesburg. In het Johannesburg Plan of Implementation (JPOI) werden behalve economische en sociale doelstellingen ook meer concrete en tijdsgebonden doelstellingen voor het leefmilieu opgenomen.

De meeste multilaterale onderhandelingsprocessen over het leefmilieu worden nu gekaderd binnen duurzame ontwikkeling. Ze zijn vaak een werk van lange adem, maar het resultaat mag er dan ook wezen: een milieubeleid op internationaal niveau. Vele initiatieven hiervan zijn alom bekend. Denk maar aan het Kyoto-protocol, dat de uitstoot van broeikasgassen wil doen verminderen.

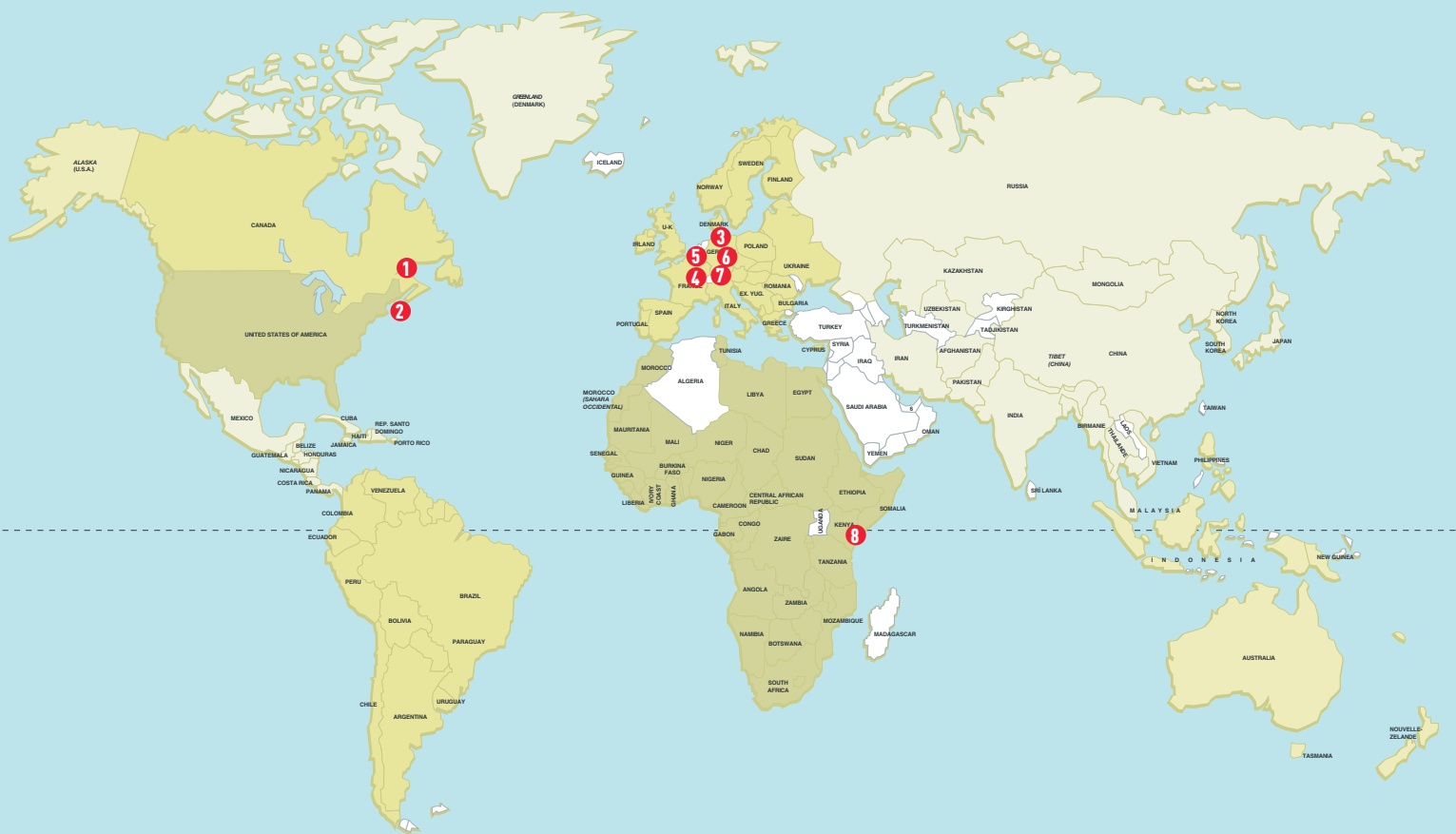
MILIEUBELEID OP EUROPEES VLAK

Onderhandelingen over internationaal milieubeleid vinden niet alleen plaats in een multilaterale context. Als lid van de Europese Unie is België ook op Europees niveau betrokken bij milieuonderhandelingen. De EU neemt vaak het voortouw in milieuonderhandelingen op mondiaal niveau en vertaalt dit ook intern naar een ambitieus milieubeleid. Sinds midden de jaren zeventig stelt de Europese Gemeenschap ook milieuactieprogramma's op. Dit heeft de creatie van een communautair acquis voor leefmilieu mogelijk gemaakt. Dat is een coherent geheel van wetgeving, actieprogramma's en andere initiatieven op Europees niveau.

Het schema op p. 4 toont de belangrijkste internationale organisaties die instaan voor het realiseren van een internationaal milieubeleid: de Verenigde Naties en haar diverse gespecialiseerde organen (VN Programma voor het Leefmilieu (UNEP), de VN economische commissie voor Europa (UN-ECE), de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) enz.), de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Raad van de Europese Unie.

België speelt dus geen cavalier seul als het op milieubeleid aankomt. Het grootste deel van de milieuwetgeving van de gewestelijke en federale overheden is –net zoals voor de andere EU-lidstaten– rechtstreeks of onrechtstreeks het resultaat van onderhandelingen op Europees of multilateraal niveau. Het is dan ook heel belangrijk om actief deel te nemen aan de milieuonderhandelingen op internationaal niveau. Zo kan ons land immers zelf mee invloed uitoefenen op het milieubeleid van vandaag en morgen.

- 1** **Montreal**
UN CBD United Nations Convention on Biological Diversity and Protocol on Biosafety
www.biodiv.org

- 2** **New-York**
UN GA United Nations General Assembly
www.un.org
UN CSD United Nations Commission on Sustainable Development
www.un.org/esa/sustdev/csd

- 3** **Copenhagen**
WHO Euro World Health Organisation, Regional Office for Europe
www.euro.who.int

- 4** **Paris**
OECD Organisation for Economic Cooperation and Development
www.oecd.org/env
UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
www.unesco.org

- 5** **Brussels**
EU Council and Commission of the European Union
www.europa.eu

- 6** **Bonn**
UNFCCC United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol
www.unfccc.int
CMS Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals
www.cms.int

- 7** **Geneva**
UNECE United Nations Economic Commission for Europe
www.unece.org/env
PIC Convention on the Prior Informed Consent Procedure of Hazardous Chemicals and Pesticides
www.pic.int
POPs Convention on Persistent Organic Pollutants
www.pops.int

- 8** **Nairobi**
UNEP United Nations Environment Program
www.unep.org
OZONE Montreal Protocol
www.ozone.unep.org

BELGISCH MILIEUBELEID, NATIONAAL EN INTERNATIONAAL

In België zijn de bevoegdheden over leefmilieu verdeeld over de federale overheid en de gewesten. De gewesten kregen de bevoegdheden over landinrichting, natuurbescherming en natuurbehoud en de bescherming van het leefmilieu toegewezen. Deze laatste bevoegdheid is zeer breed en omvat de bescherming van bodem, water en lucht en de strijd tegen geluidshinder. Afvalstoffenbeleid, waterproductie en -voorziening en de controle van industriële activiteiten behoren eveneens tot de bevoegdheden van de gewesten. De federale regering is bevoegd voor het productnormeringsbeleid, de bescherming tegen ioniserende stralingen, met inbegrip van het radioactief afval, de doorvoer van afvalstoffen, het dierenwelzijn, de in-, uit- en doorvoer van uitheemse plantensoorten en van uitheemse diersoorten en hun krengen, en de bescherming van het marine milieu.

Deze overheden zien erop toe dat internationale milieuakkoorden voor thema's waarover zij bevoegd zijn geïmplementeerd worden. Zij moeten dan ook nauw betrokken worden bij de voorbereiding van de standpunten van België ten aanzien van het internationale beleid.

HET KADER: SAMENWERKINGSAKKOORDEN OVER GEMENGDE BEVOEGDHEDEN

Hoewel de bevoegdheden over milieubeleid in België verdeeld zijn over het federale en gewestelijke niveau, moet België tegenover internationale organisaties en binnen de Europese Unie unaniem onderhandelen. Om dit te kunnen realiseren op een manier waarop alle bevoegdheidsniveaus voldoende inspraak hebben, wordt er op het domein van leefmilieu gebruikgemaakt van vier belangrijke samenwerkingsakkoorden. Drie van deze akkoorden gelden voor alle beleidsdomeinen, het vierde gaat specifiek over leefmilieu.

De vertegenwoordiging van België in de Ministerraad van de Europese Unie (*Samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994, publicatie in BS op 17/11/1994*)

Het eerste akkoord bepaalt hoe België in de ministerraad van de Europese Unie wordt vertegenwoordigd. Het Verdrag van de Europese Unie bepaalt dat de lidstaten gedurende de volledige duur van de zitting van de Raad door één enkele minister worden vertegenwoordigd. Dit noemt men de 'zetelende minister'. Hij of zij is de enige die het woord mag nemen en aan de stemming mag deelnemen. Het Belgische samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 bepaalt dat voor de milieuraden de zetelende minister bij halfjaarlijkse toerbeurt één van de gewestelijke ministers van leefmilieu is. Deze minister wordt vergezeld door een minister-assessor, namelijk de minister of staatssecretaris die in de federale regering met het leefmilieu is belast. De federale minister mag tussenkomen in dossiers met federale bevoegdheden en internationale dossiers. Alle ministerraden van de Europese Unie worden voorbereid door de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken.

Het sluiten van gemengde verdragen

(*Samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994, publicatie in BS op 17/12/1996*)

Internationale verdragen gaan over thema's die op Belgisch niveau betrekking hebben op bevoegdheden van verschillende bevoegdheidsniveaus. De meeste verdragen over leefmilieu vallen onder de bevoegdheden van de gewesten en/of de federale overheid. Daardoor is er voor de ondertekening en ratificatie van internationale milieuverdragen een overeenkomst nodig tussen de federale en gewestelijke overheden. Soms is er ook goedkeuring nodig op

het niveau van de gemeenschappen. Voor de implementatie van deze verdragen dient elke overheid de nodige initiatieven te nemen voor haar respectievelijke bevoegdheden.

Dit samenwerkingsakkoord installeert een permanent overlegorgaan dat de betrokkenheid van alle betrokken partijen bij onderhandelingen regelt. Het sluiten van gemengde verdragen is meestal een proces van lange duur. In de onderhandelingsfase wordt via dit overlegorgaan specifiek vastgelegd welke bevoegdheden op welk regeringsniveau gelden.

De vertegenwoordiging van België bij internationale organisaties voor gemengde bevoegdheden

(Kaderakkoord van 30 juni 1994, publicatie in BS op 19/11/1994)

Het derde akkoord is een kaderakkoord over de vertegenwoordiging van het Koninkrijk België bij de Internationale Organisaties waarvan de werkzaamheden betrekking hebben op gemengde bevoegdheden.

Het internationaal milieubeleid*

(Samenwerkingsakkoord van 5 april 1995, publicatie in BS op 13/12/95)

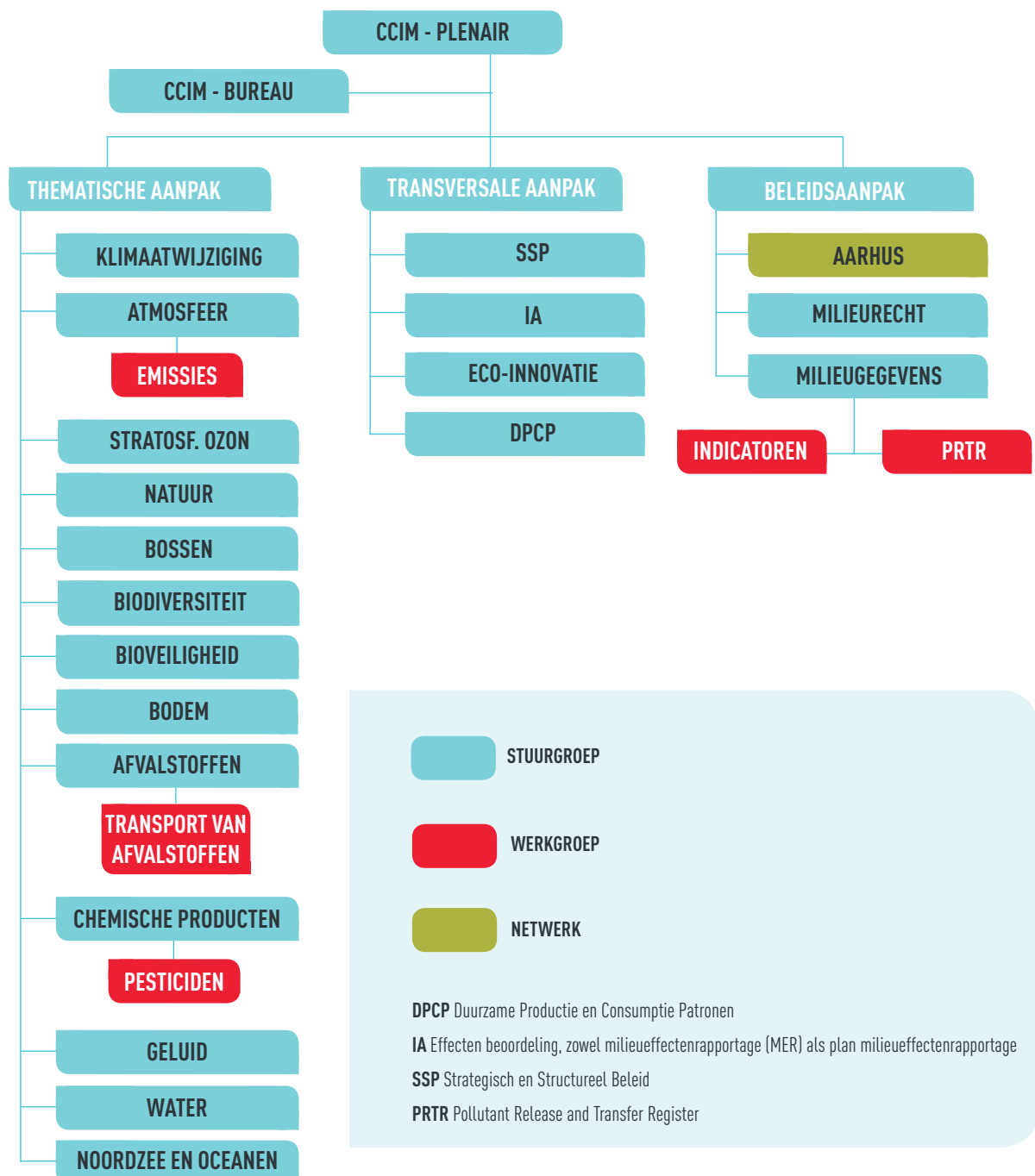
Omdat leefmilieu zo'n specifieke materie is, hebben de federale overheid en de drie gewesten op 5 april 1995 een afzonderlijk samenwerkingsakkoord afgesloten over het internationale milieubeleid. Het uitgangspunt van dit akkoord is dat de werkzaamheden van de vele internationale organisaties die zich met leefmilieu bezighouden zo complex zijn in het licht van de bevoegdheidsverdelingen in België dat er een voorafgaande coördinatie nodig is om op internationale onderhandelingen met één stem te kunnen spreken. Daarom wordt in dit akkoord een nieuw comité opgericht, het **Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid**, kortweg **CCIM**.

* Voor het ministerieel proces van de WHO is het vereist dat de Gemeenschappen ook betrokken worden. Dit heeft geleid tot het ontwikkelen van een specifiek samenwerkingsakkoord, dat op 10 december 2003 ondertekend is door alle betrokken overheden. Voor meer info kan u de website www.nehap.be raadplegen.

Het CCIM is in België het belangrijkste politieke orgaan om het beleid op vlak van internationaal leefmilieu te coördineren. De verplichtingen die volgen uit bepaalde multilaterale akkoorden, zoals die over de bescherming van de ozonlaag of de klimaatverandering, maakten het noodzakelijk om een samenwerkingsorgaan op te richten waarin alle relevante Belgische beleidsniveaus die met leefmilieu te maken hebben, vertegenwoordigd waren. Gezien de specificiteit van het CCIM biedt het een ruime expertise over onderhandelingsdossiers op het gebied van leefmilieu.

ORGANIGRAM

HET COÖRDINATIECOMITÉ INTERNATIONAAL MILIEUBELEID

Het CCIM bestaat uit vertegenwoordigers van de federale en gewestelijke administraties en kabinetten met bevoegdheden die (rechtstreekse of onrechtstreekse) gevolgen hebben op het vlak van milieubeleid. Het is de verantwoordelijkheid van het CCIM om er via consensus voor te zorgen dat de internationale actie van de Belgische staat en zijn componenten met betrekking tot milieubeleid coherent is.

MANDAAT

Het CCIM heeft de volgende taken, die bij consensus worden uitgevoerd:

- ▶ Voorbereiden van het standpunt dat de Belgische delegatie moet verdedigen bij internationale organisaties of Ministeriële Conferenties, inclusief de financiële gevolgen hiervan.
- ▶ De samenstelling bepalen van de Belgische delegatie bij internationale organisaties of Ministeriële Conferenties en de woordvoerder van deze delegatie aanwijzen.
- ▶ Overleg organiseren met het oog op de gecoördineerde uitvoering op internationaal niveau van de aanbevelingen en beslissingen genomen op internationaal niveau.
- ▶ Voorbereiden van de agendapunten van de vergaderingen van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu (op Belgisch niveau).
- ▶ Regelmatig vragen internationale organisaties verslagen op bij de afzonderlijke landen. Het CCIM superviseert de inzameling van de gegevens die nodig zijn voor het beantwoorden van deze vragen en evalueert of het nodig is om een gezamenlijk rapport op te stellen.
- ▶ Het CCIM geeft advies aan de ministers of staatssecretarissen die in het CCIM vertegenwoordigd zijn als zij hierom vragen.

SAMENSTELLING

Het CCIM is als volgt samengesteld:

- ▶ Eén afgevaardigde van elke federale of gewestelijke minister of staatssecretaris die bevoegd is voor leefmilieu en/of natuurbehoud.
- ▶ Eén afgevaardigde van elke federale en gewestelijke administratie die belast is met taken inzake leefmilieu en/of natuurbehoud. Concreet zijn dit:
 - ▶ het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) van het Vlaamse gewest;
 - ▶ Leefmilieu-Brussel, (Brussels Instituut voor Milieubeheer, BIM);
 - ▶ Direction Générale des Ressources Naturelles et de l'Environnement (MRW-DGRNE) voor het Waalse gewest;
 - ▶ Directoraat-Generaal Leefmilieu van de Federale Overheidsdienst (=FOD) Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.
- ▶ Eén afgevaardigde van de federale minister bevoegd voor buitenlandse zaken.
- ▶ Eén afgevaardigde van de Directie-Generaal Multilaterale Zaken en Mondiaal Overleg (DGM.4.1) van de FOD Buitenlandse Zaken.
- ▶ Eén afgevaardigde van de federale minister of staatssecretaris bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking.

- ▶ Eén afgevaardigde van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS) van de FOD Buitenlandse Zaken.
- ▶ Eén afgevaardigde van de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de E.U.
- ▶ Soms moet het CCIM beraadslagen over aangelegenheden die raken aan de bevoegdheden van andere leden van de federale of gewestregeringen dan deze die hierboven vermeld zijn. In dat geval worden deze regeringsleden uitgenodigd om op ad-hocbasis een vertegenwoordiger aan te duiden voor de behandeling van de agendapunten in kwestie.
- ▶ De volgende instellingen hebben een 'permanent deskundige' die deel uitmaakt van het CCIM:
 - ▶ de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM);
 - ▶ de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM).

CONCRETE WERKING

Algemene werking

Het CCIM komt eenmaal per maand samen. Deze maandelijkse vergadering wordt voorbereid door een beperkt bureau, dat om de veertien dagen bijeenkomt. Beide vergaderingen worden voorgezeten door de directeur-generaal van het DG Leefmilieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Het secretariaat wordt verzorgd door hetzelfde DG. Het organigram van het CCIM is weergegeven op p. 7.

In overeenstemming met het samenwerkingsakkoord en afhankelijk van de behoeften richt het CCIM deskundigengroepen op. Deze krijgen een specifiek mandaat rond een bepaalde milieuthematiek, bijvoorbeeld water, klimaat,..., of behandelen specifieke transversale –d.w.z. themaoverschrijdende– domeinen, bv. milieugegevens, milieuwetgeving,... Naargelang de opbouw van de deskundigengroep wordt de groep een stuurgroep of een werkgroep genoemd. Wanneer het nodig is wordt er soms ook een ad-hocgroep opgericht met een tijdelijk mandaat. De lijst van deze groepen is opgenomen in bijlage.

De voorbereiding van een onderhandelingsmandaat

- ▶ Voor de onderhandelingen op **multilateraal niveau** bereidt het CCIM de dossiers met betrekking tot leefmilieu volledig voor en keurt het de ingenomen posities goed. Meestal zijn het de thematische werk- en stuurgroepen van het CCIM die verschillende akkoorden met betrekking tot hun domein behandelen (zie organigram op p. 7).

- ▶ Voor de onderhandelingsprocedures bij het **Europees milieubeleid** verzorgt het CCIM de technische voorbereiding.
 - ▶ Het CCIM bereidt het standpunt van de Belgische vertegenwoordiging in de werkgroepen van de EU-Raad voor en geeft haar technisch advies. Deze werkgroepen bestaan uit vertegenwoordigers van alle Europese lidstaten en zijn een voorbereiding op de Raad van de Europese Unie.
 - ▶ Het CCIM neemt deel aan de Comitologie-comités van de Europese Commissie. Deze comités behandelen praktische punten met betrekking tot de implementatie van Europese wetgeving. Alle lidstaten zijn erin vertegenwoordigd.
 - ▶ Het CCIM neemt deel aan de expertgroepen van de Europese Commissie. Deze expertgroepen zijn zeer divers. Meestal doen ze wetsvoorbereidend werk.

Over de voorbereiding van onderhandelingsmandaten heeft het CCIM vademecums opgesteld. Deze kunnen worden opgevraagd bij het secretariaat.

Informatie en overleg met betrokken partijen

De participatie van het middenveld is op vele domeinen van grote waarde voor het beleid. Dat geldt ook voor het milieubeleid. In de onderhandelingsfase van het beleid draagt het CCIM hier zijn steentje toe bij.

Om het halfjaar, in januari en juli, wordt er een informatievergadering georganiseerd met organisaties die betrokken partij zijn bij het milieubeleid: beroepsfederaties, vakbonden, milieuorganisaties,... In deze vergaderingen worden de prioritaire onderhandelingsdossiers voor het komende halfjaar toegelicht. Het gaat hier om prioriteiten van het CCIM op multi-lateraal niveau en/of prioriteiten van het komende Europese Voorzitterschap. Deze prioriteiten worden telkens ook toegelicht in een grondige informatieve nota, die vooraf wordt verstuurd naar alle stakeholders die op deze vergaderingen zijn uitgenodigd.

Verder pleegt het CCIM ook specifiek overleg met betrokken partijen. Dit wordt ofwel spontaan georganiseerd door een bepaalde stuur- of werkgroep van het CCIM, ofwel op vraag van een betrokken partij over een specifiek dossier.

CONTACT

Voor vragen om informatie over de werkdomeinen van het CCIM kunt u contact opnemen met het secretariaat:

ccpie.ccim@health.fgov.be

T +32 (0)2 524 96 14

F +32 (0)2 524 96 00

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van Voedselketen en Leefmilieu

DG Leefmilieu - CCIM secretariaat

Victor Hortaplein 40, bus 10

1060 Brussel

België

